

Låt oss få demonstrera portabla Cobra mk1.

- **Låga vibrationer**
- **Stark men ändå lätt**
- **Hög slagfrekvens 1620 bpm**
- **Låga utsläpp**

Atlas Copco

Atlas Copco CMT Sweden AB

Tel 020-78 44 55

www.atlascopco.se

AsfaltNytt.

FAS INFORMERAR • Nr 2 • JUNI 2002

FAS

Seminarieriet "Ordning och reda i trafikpolitiken" engagerade åhörarna.

I detta nummer:

Ledare: Döden, döden, döden...	sid 2
Nya vägkrav och trafikpolitik	sid 2
FAS asfaltbok	sid 2
Yrkesbevis för belägningsarbetare	sid 3
Funktionella specifikationer för bitumen	sid 3
Fredrik Schütz minne	sid 3
FAS hemsida	sid 4
Nya EU-regler	sid 4

▶▶▶ www.fas.se

"Infrapropen" ligger – vad händer nu?

I samband med FAS och Svenska Vägföreningens årsmöte den 18 april belystes "Nya krav på väg" och "Ordning och Reda i trafikpolitiken!". Det blev en intensiv debatt mellan vägverk, entreprenörer och näringsdepartement. Den grundläggande frågan var hur vägpolitik och anslag svarar mot behoven av forskning och framförallt anslag till underhåll och nybyggnation. Forts sid 2

Posttidning **B** SVERIGE
PORTO BETALT

Avs: FAS – Asfaltföreningen, Turebergsvägen 7, 191 47 Sollentuna

Anders Näsman, BYN, Pontus Lundgren, PEAB, Glenn Lundmark, FAS, Anders Ficks, NCC och Tryggve Eriksson, SEKO samt Patrik Molander, Sandahls och Curth Hågglund, VVP (de båda sistnämnda saknas på bilden) samlades i Bålsta i början av maj för att fastställa de återstående detaljerna kring yrkesbeviset, såsom kompetensprov och material för distansutbildning. I och med detta har nu de sista pusselbitarna fallit på plats, och redan i början på juni kommer en första kull beläggningsarbetare att kunna få ett yrkesbevis.

Yrkesbevis för beläggningsarbetare fastställt

De flesta yrkeskategorier inom bygg och anläggning har sedan länge haft ett yrkesbevis för att visa att man är kompetent inom sitt yrke. Nu får även asfaltarbetarna möjlighet att uppvisa ett formellt intyg på sin yrkeskompetens.

● I våra nordiska grannländer har de legat steget före oss genom att de har prövat kompetensen hos asfaltarbetarna. Till exempel avlägger man i Norge ett "fagpröve" och ett "svennepröve" i Danmark. Varför inte också i Sverige? har FAS utbildningsutskott frågat sig. FAS bildade sålunda en arbetsgrupp som f.n. består av representanter från asfaltentreprenörerna NCC, Vägverket Produktion, PEAB och Sandahls samt en representant från Vägverket.

Tillsammans med SEKO (Facket för Service och Kommunikation) och BYN (Byggnadsindustrins

Yrkesnämnd) har vi nu tagit fram ett program för ett yrkesbevis för beläggningsarbetare. Branschen skriker efter kompetent personal ute på beläggningsjobben, och vi tror att ett yrkesbevis avsevärt kommer att förbättra möjligheterna att locka ungdomar att utbildas till beläggningsarbetare. Asfaltarbete har den nackdelen att det i huvudsak är ett säsongarbete. Detta kan vi knappast komma ifrån. Vi får istället försöka öka attraktionskraften genom att visa på andra fördelar, t ex att det är ett fritt arbete med stort teknikinnehåll. Att köra en asfälläggare på ett

Eftersom rekrytering till asfallyrket är en branschgemensam fråga är det glädjande att flera företag och även Vägverket tar sitt ansvar genom att delta i FAS arbete för detta, säger Tryggve Eriksson, SEKO.

stort beläggningsjobb är som att sköta en processindustri i fält. Genom att vi nu inför ett yrkesbevis kan vi kanske höja statusen och uppmärksamma arbetets tekniska innehåll.

Glenn Lundmark

Funktionella specifikationer för bitumen

Sedan ett par år tillbaka har Europa haft en gemensam CEN-specifikation för beläggningsbitumen. Denna bygger till stor del på de sedan länge existerande parametrarna mjukpunkt, penetration och viskositet, vilka har haft en liknande utformning i stort sett över hela världen.

● Redan innan den europeiska specifikationen var klar hade man dock påbörjat arbetet med att ta fram funktionsinriktade specifikationer och provningsmetoder. Övergången till bl a fler polymermodifierade bitumenprodukter har ökat kraven på provningsmetoder som klarar av att värdera de nya egenskaper som då erhålls och som är väsentliga att känna till vid design av högkvalitativa asfaltbeläggningar.

Parallellt med standardiseringsarbetet under CEN har de europeiska bitumenleverantörernas organisation Eurobitume, tillsammans med EAPA – Europeiska asfaltentreprenörföreningen, arbetat med att försöka få Europas bitumenleverantörer, asfaltentreprenörer och beställare att enas om vilka egenskaper hos den färdiga beläggningen som är mest kritiska, hur bituminet inverkar på dessa och hur dessa parametrar skall specificeras.

Vid en forskarinriktad Eurobitumekonferens i Bryssel 1995 gick startskottet för den europeiska samordningen. Sedan dess har branschen fortsatt utvecklingen

och utvärderingen av möjliga funktionsparametrar. Resultaten från

FoU-arbetet har bl a presenterats vid EAPA/ Eurobitumekonferensen 2000, och vi är nu framme vid ett antal regionala seminarier för att ge en bred bas för det återstående arbetet med att fastställa kommande europeiska funktionsbaserade specifikationer. Ett

av dessa regionala seminarier hölls i Stockholm den 19 april med NCC och Nynäs som värdar. Drygt 50 experter (både beställare, entreprenörer och bitumenleverantörer) från Norge, Finland, Danmark och Sverige hade samlats för att ge en gemensam nordisk syn på det fortsatta arbetet.

Som det ser ut i dag kommer vi i framtiden att använda avancerade provningsutrustningar motsvarande de som man i USA använder under begreppet "Superpave", d v s bland annat datorstyrd DSR (dynamisk skjuvningsreometer). Vid mötet den 19 april framfördes dock önskemål om att även ha enklare metoder för produktionskontrolländamål.

Vägdag i Göteborg

● Vägdagen i Göteborg, som ägde rum den 14 mars, väckte stort intresset och samlade ca 250 deltagare, såväl entreprenörer som konsulter och beställare. Syftet med Vägdagen är att få ut information om teknikutvecklingen samt skapa ett forum för återföring av kunskap och erfarenhet.

– Vi märker att Vägdagen är mycket uppskattad, antalet deltagare ökar för varje år och det ser vi mycket positivt på, säger Hans Stjernberg, Vägverket Region Väst, ansvarig för arrangemanget.

Vägdagen var indelad i fyra block – Framtiden, Utvecklingsprojekt, Vägkroppen och Erfarenhetsåterföring. Inom det första blocket talade bland andra Ingemar Skogö om "Vägverket i nuet och i framtiden".

Presentationerna från Vägdagen i Göteborg kan hämtas från FAS hemsida: www.fas.se under Konferenser

Fredrik Schütz minne

– Jag är både glad och förvånad att jag fick utmärkelsen! utbrister Bengt Krigsman. Men när man börjar tänka efter har jag ju gjort en hel del – det är inte utan viss stolthet jag tar emot Fredrik Schütz minne.

För tidigare pristagare se www.fas.se

● Under FAS årsmöte den 18 april delades utmärkelsen Fredrik Schütz minne ut för 16:e gången. Det var Bengt Krigsman, Vägverket, som emottog priset. Bengt Krigsman började som medlem i FAS 1976. Två år senare inledde han sitt arbete på Vägverkets centrala förvaltning. Listan över Bengt Krigs-

mans insatser kan göras lång – han samordnade all beläggning på entreprenad i hela landet, införde Marshall kriteriet i Sverige, medverkade till att introducera lab hos entreprenörerna, tog initiativ till den första funktionsupphandlingen 1983 samt introducerade kursverksamheten hos FAS. Dessutom

har Bengt Krigsman arbetat mycket med separationsproblematiken och bland annat bidragit till utformningen av runda flak för transportenheten.

En hedersbetygelse

Som en hedersbetygelse för Fredrik Schütz betydelsefulla pionjärverksamhet för svensk asfaltteknik instiftades 1986 utmärkelsen "Fredrik Schütz minne". Utmärkelsen kan utdelas för särskilt betydelsefull insats inom FAS verksamhetsområde.

Utmärkelsen kan inte sökas men däremot går det bra att kontakta någon i kommittén för Fredrik Schütz minne om man vill rekommendera en person som har gjort sig förtjänt av utmärkelsen.

I kommittén ingår:

- Håkan Bergeå, Borlänge GK
- Jan-Olof Nordlander, Skanska
- Erland Persson, FAS
- Nils Ulmgren, NCC
- Håkan Wilhelmson, Vägverket Produktion

Vem var Fredrik Schütz?

För landets asfaltexperter är Fredrik Schütz den store pionjären och en av de starka drivkrafterna bakom FAS utveckling. Asfaltverkschef, planeringschef, byggnadschef och gatudirektör i Stockholm, flygfältsutredare, ledamot av Byggnadsrådet, vice ordförande i Statens Vägintitut, ordförande Svenska Kommunaltekniska föreningen, ordförande i FBB (FAS), ledamot av IVA, skriftstälare om teknikhistoria, SKTFs stadsbyggnadsmedalj, KAK:s Clarence von Rosens-medalj och teknologie hedersdoktor vid KTH – nyckelorden staplar sig på varandra då man vill belysa Fredrik Schütz 85-åriga livsgärning.

FAS hemsida i ny tappning

Under våren har FAS hemsida omarbetats. Grundstrukturen är densamma men sidan har fått en ansiktslyftning till form och funktion. Länkar och hänvisningar har förtydligats och innehållet har setts över. Vi hoppas att Du som medlem ska känna dig hemma. Välkommen in!

- FAS ambition med hemsidan är att tillhandahålla en lättnavigerad och informativ hemsida där man bland annat kan läsa om nyheter, ladda ner senaste numret av Asfaltnytt eller läsa tidigare artiklar, logga in på FAS Asfaltbok eller läsa om aktuella seminarier och kurser. Medlemmarnas egna sidor ska också framhållas – här finns bland annat information om utskotten samt kalendarium för viktiga händelser. Hemsidan innehåller dessutom länkar till andra, för branschen, intressanta hemsidor.

Välkommen in på FAS nya hemsida! www.fas.se

Har Du synpunkter på hemsidan? FAS tar gärna emot kommentarer – både ris och ros. Hör av Dig till Glenn Lundmark, FAS kansli, 08 – 545 511 62 eller per mail: glenn.lundmark@fas.se

Skärmbilden till höger är en skissversion

Noterat

VTI på plus igen år 2001

- Omstruktureringen av VTI, som inleddes år 2000, har fortsatt under 2001. Den har inneburit kostnads-sänkningar, en ny organisation och en ny verksamhetsstrategi. Det kostnadsreduktionsprogram som beslutades och påbörjades under år 2000 har genomförts under år 2001.

- Genomförandet av kostnadsanpassningen har kunnat ske utan att de externa uppdragsintäkterna påverkats i någon nämnvärd omfattning, säger VTI:s generaldirektör Urban Karlström i en kommentar. De ligger på samma nivå som 1999 (108 Mkr) och är endast två procent lägre än nivån år 2000.

- Vi har sänkt våra kostnader med ca 27 mkr på helårsbasis, fortsätter Urban Karlström. Huvuddelen av detta är minskade personalkostnader: Antalet anställda vid VTI har minskat med 27 procent från 248 personer vid årsskiftet 1999/2000 till 182 vid det senaste årsskiftet. Det innebär att produktiviteten per anställd ökat kraftigt.

Trafiken fortsätter öka

- Trafiken på det statliga vägnätet har ökat med 2,0 procent under den senaste 12 månadersperioden. På europavägarna har trafiken ökat med 1,9 procent. De första tre månaderna i år har trafiken ökat med 3 procent jämfört med motsvarande period förra året. Personbilar och lastbilar har ökat lika mycket. I storstadsområdena har trafiken ökat med 4 procent.

- Siffrorna innebär att vägslitaget – och därmed underhållsbehovet – kan beräknas öka mycket kraftigt de närmaste åren.

Sverige nedrustar transportforskningen

- Den 19 december uppvaktade ledande företrädare för svensk transportforskning utbildningsminister Thomas Östros med anledning av att väsentliga FoU-medel nu dras undan från transportforskningen.

- I december 2001 tog riksdagen beslut om att bygga ut den svenska infrastrukturen de närmaste 15 åren. Samtidigt rustar Sverige ned transportforskningen. I forskarvärlden upphör rekryteringen av unga begåvade doktorander. På några års sikt kommer Sverige inte att ha forskningsmiljöer som kan arbeta med kunskapsbildning inom transportsektorn. De miljöer som byggdes upp under 1990-talets medvetna satsning börjar nu avvecklas.

Nya klassningsregler från EU

EU-kommissionen har fattat beslut om ett nytt preparatdirektiv, 1999/45/EC, som träder i kraft den 30 juli i år. Den stora nyheten är att miljöfarlighetskriterier införs för beredningar, d v s blandningar. Detta påverkar bitumenlösningar och bitumenemulsioner.

- Tidigare har miljöfarlighetskriterier bara funnits för enskilda ämnen. Beredningar som innehållit stora andelar miljöfarliga ämnen har inte klassificerats som farliga. Detta ändras nu i och med det nya

EUs miljöfarlighets-symbol

direktivet. Bitumen är i sig självt inte klassificerat som miljöfarligt men de nya reglerna kommer att påverka flera beredningar med bitumen och vissa produkter kommer även att föras med miljöfarlighetsymbol.

Lösningar och emulsioner

Samtliga bitumenlösningar kommer att klassificeras som miljöfarliga. De innehåller relativt höga koncentrationer av nafta, som är klassi-

ficerad både som hälso- och miljöfarlig. Vissa bitumenlösningar kommer även att märkas med miljöfarlighetsymbol.

Nafta används också i bitumenemulsioner. Även de flesta emulgatorer som används är klassificerade som miljöfarliga. Detta medför att de flesta bitumenemulsioner kommer att klassificeras som miljöfarliga i den lägsta klassen. Märkning med miljöfarlighetsymbol kommer därmed ej att krävas.

SUPER 1903:
...med både muskler
och hjärna...

WIRTGEN AB

VÖGELE

Wirtgen AB
Box 41
342 21 Alvesta
Telefon: 0474 - 100 91
Fax: 0472 - 141 80

Wirtgen AB
Sisjö Kullegata 11
421 32 Västra Frölunda
Telefon: 031 - 748 31 31
Fax: 031 - 748 31 35

För internationella konferenser och kongresser se www.fas.se under Konferenser

FAS Asfaltbok

● 1995 gavs "FAS Asfaltbok" ut för första gången. Boken, som var en efterlängtd svensk lärobok i asfaltteknik, har sedan dess utgjort stommen i den omfattande utbildning inom asfaltområdet som FAS bedriver. 1999 beslöt FAS styrelse att Asfaltboken skulle revideras och kompletteras med ny kunskap. Uppdraget utfördes av en arbetsgrupp som bestod av:

- Tord Lindahl, sekreterare
- Glenn Lundmark
- Lars Thunman
- Friedrich Hilliges

Resultatet finns nu att läsa i digital form. Du hittar Asfaltboken på www.asfaltboken.nu

Observera att FAS Asfaltbok endast är tillgänglig för prenumeranter! Ta kontakt med FAS kansli för att teckna ett abonnemang, tel 08 - 545 511 60.

AsfaltNytt

Nr 2 • 2002, årgång 33

Tidskriften utges av:
FAS - Asfaltföreningen
Turebergsvägen 7
191 47 SOLLENTUNA
Telefon 08-545 511 60
Telefax 08-652 37 80

Ansvarig utgivare:
Erland Persson

Redaktion:
Hans Östlin, Hanna Hallbert,
RPPR AB

Layout: Per Björkdahl,
Kryptonit Communication AB.
AsfaltNytt utkommer med 4 nr per år

Prenumeration: Fri,
Upplagan är f n 1 400 ex

ISSN 1103-8381

Vill du ha ett eget exemplar av AsfaltNytt kontakta Birgitta Dahlberg, tel: 08 - 545 511 60

Nya vägkrav och trafikpolitik

Forts från sid 1

Under seminariet "Nya krav på väg" satte bland annat Ulf Lundin - Näringsdepartementet, Christer Agerback - Vägverket och Per-Ola Jönsson - Skanska fokus på de olika parternas roller och önskemål.

● - Vi anser att det finns för få incitament till utveckling för entreprenörerna,

inskräpte Per-Ola Jönsson, Skanska. Det näringsdepartementet säger går

däremot hand i hand med det vi entreprenörer vill. Minska på restriktionerna och låt entreprenören själv utforma alternativen. Med ett 10 års perspektiv ser vi tydligt trögheten i systemet. En tröghet där tekniska valet i upphandlingar fortfarande styrs av detaljanvisningar.

Men där entreprenören vill ha frihet under funktionsansvar finns en tydlig vilja till kontroll från beställaren:

- Funktionsupphandlingar är bara en del av den samlade arsenalen, sade

Christer Agerback, regionchef region Mitt, Vägverket. Vi måste jobba tillsammans för branschen, till exempel genom långtgående samverkan och gemensamma forskningsprojekt.

- Vi entreprenörer måste få tillåtas att använda nya, individuella, tekniska lösningar redan idag, kontrade Per-Ola Jönsson. Annars urholkas initiativkraften i branschen och rekryteringen försvaras. Släpp in tekniken på banan redan nu. Idag inbegriper endast vart 20:e projekt ny teknik. Nyttänkande och

FAS årsmöte och konferens samlade nära 200 deltagare på Sheraton i Stockholm den 18 april. På programmet stod flera talare - allt från entreprenörer och vägverk till politiker.

tekniska innovationer upplevs ofta som störande moment i tidsmässigt hårt pressade upphandlingar.

Ingemar Skogö, generaldirektör Vägverket,

ansåg att det är bra att prova funktionsentreprenader i större utsträckning. Han framhåller att det är ett sätt att effektivisera.

- Jag anser att man ska prova alla sätt. Jag är öppen för nytänkande och allt som kan vitalisera branschen.

Men hur ska en vitalisering kunna ske om inte resurser för forskning kan vidmakthållas, frågade sig Urban Karlström, generaldirektör VTI:

- Transportforskningen har varit framgångsrik under decennier - idag skär man ned. Det kommer att slå tillbaka under de närmaste åren och även få internationella konsekvenser, varnade han. Ansvaret ligger både på staten och den privata sektorn.

Ulf Lundin, Näringsdepartementet talade om "Nya krav på väg"

Hur har då FAS och Vägfareningens enträgna argumentering om det eftersläpande underhållet tagits emot på högre ort? Detta och annat belyses under rubriken "Ordning och reda i vägpolitiken".

- Infrastrukturpropositionen handlar bl a om att hinna ikapp det eftersläpande underhållet, framhöll Morgan Johansson, politisk sakkunnig i näringsdepartementet.

- Kostnader, effekter och acceptans, det är dessa aspekter vi måste jobba på och presentera för regeringen sade Christer Agerback, regi-

onchef region Mitt, Vägverket. Vi är på väg in i ett nytt arbetssätt med mål och resultatstyrning. Vägverket ska ta fram en strategisk plan och koppla den till de resurser som vi får. Dessutom måste vi ta fram mått för att mäta det vi åstadkommer.

Ingemar Skogö, Vägverket, kommenterade vägenslagen:

- För närvarande satsar vi i vissa projekt. Men det är ett bekymmer att hålla standarden. De pengar som är avsatta håller inte förslitningarna stängen. Anslagen gör endast något på det eftersläpande underhållet. Jag känner en oro för storstäderna. Men trots allt är det positivt med den ökade satsningen på bärighet i skogsregionerna.

Kan man göra nyttiga saker med de pengar man har anslagit? frågade sig Lars Berggrund, GD-staben i Banverket. - Det tror jag att man kan. Dessutom kan järnvägen hjälpa till att lösa trängseln på vägarna.

- Jag vill ha ett samspel mellan järnvägarna och vägnätet. Hur fungerar de tillsammans för att tjäna samhällsutvecklingen? Vi måste se till en ömsesidig nytta, säger Lars Berggrund.

Ledare

Döden, döden, döden...

Så inledde Astrid Lindgren träffarna med sina systrar under sina sista levnadsår. Detta för att resolut ta upp och oskadliggöra det ämne kring vilket de ålderstigna syskonens tankar mest kretsade. Därefter kunde samtalen ägnas åt mer positiva saker.

● Det är inte utan att man i skuggan av den alltmer växande kartellhärvan, där nu även Vägverket erkänt delaktighet, skulle vilja anamma fru Lindgrens teknik att ofta upprepa det mest förbjudna ordet och därigenom avdramatisera det så att vår energi kan ägnas åt innovativa och konstruktiva idéer för framtiden.

I skrivande stund har vi dessvärre fått meddelande om att Skanska drar sig ur sitt engagemang från ett antal branschföreningar inom byggområdet - däribland FAS. Det finns av denna anledning skäl att påminna om att FAS består av per-

sonligt invalda medlemmar och inte av företag. Företagens engagemang för föreningen består framför allt i att tillåta sina anställda att på betald arbetstid delta i möten, utskottsarbeten och som lärare i Asfaltskolan - allt enligt sedan länge träffade överenskommelser mellan samtliga intressenter i FAS. Företagen bidrar dessutom till finansieringen av FAS kansli.

FAS beklagar Skanskas beslut och söker nu på alla sätt säkerställa lärarkrafterna till den kommande utbildningssäsongen i Asfaltskolan. Kursinnehållet är sedan något år tillbaka under omarbetning för att

möta nya kunskapskrav sprungna ur den satsning på moderna upphandlingsmetoder som initierats av såväl Vägverket som Kommunförbundet. Låt oss gemensamt se till att denna satsning blir en succé och ger det utrymme för förnyelse av branschens villkor som är skriande aktuellt och som vi så länge pläderat för.

FAS har genom åren eftersträvat bredast möjliga förankring i medlemsrekryteringen och kan idag med stolthet räkna in personer från de flesta aktuella myndigheter och företag i medlemskaran och därmed kompetenser från hela asfaltsektorn. Denna bredd är i sig ett vaccin mot kartellbildningar i FAS-arbetet och på samma gång en unik grogrund för korsbefruktning och därmed pro-

duktutveckling inom asfaltområdet för den som vill och kan ta vara på tillfället. Se till att utnyttja medlemskapet och kontaktnätet i FAS även i detta avseende. Jag är säker på att det lönar sig.

Utan att anspela på inledningen av denna ledare vill jag nu önska samtliga läsare av AsfaltNytt en trevlig sommar och en uppriktig förhoppning om att i rikligt mått få njuta av LIVET, LIVET, LIVET...

Erland Persson,
VD, FAS

